

gödörből, 2 kisebb szemétdöbörből és cölöplyukakból került elő. Említést érdemel a középkori gödrök közül egy gabonatarló-róló verem, melyből hornyolt díszű, tagolt peremű fazék töredékei és egy sarló darabja került elő.

ORHA ZOLTÁN

131. Ligetfalva határa (Zala megye) Ő, U, R, Á

A 76-os sz. főút rekonstrukciójához kapcsolódó megelőző feltárásokat 2010–2011-ben az MNM NÖK végezte el, majd a jogszabályok változása miatt, 2012-ben a ZMMI folytatta. 2012 nyarán, a régészeti szakfelügyelet során újabb érintettséget tapasztaltunk az alábbi két lelőhelyen, ahol a ZMMI lemondó nyilatkozata alapján, a Vas Megyei Kormányhivatal Kulturális Örökségvédelmi Iroda engedélyével elvégeztük a jelenségek leletmentését.

Erdő-főd (KÖH 70531): 2012. július 6-án, a 76-os sz. főút jobb oldala mellett, a 32+485–32+515 kmsz között, a szegély és a csapadékcatorna kialakításának földmunkálatai közben, valamint 2012. július 17-én, majd 19-én a 32+320–32+380 kmsz között, a bal oldali pályatest elszedésekor a lelőhelyhez tartozó újabb régészeti jelenségek foltjait észleltük. A jelenségek leletmentését augusztus 2–3. és 6-án végeztük el. A területen 16 régészeti jelenség (STR 109–124) feltárására, dokumentálására és geodéziai bemérésére került sor. A kibontott települési objektumok és a bennük talált leletek az őskorból és az Árpád-korból származnak.

Ősszel a régészeti szakfelügyelet közben, a 32+320–32+380 kmsz között, az út jobb oldala melletti vízelvezető árok ásásakor, újabb régészeti jelenségek (STR 125–143) profiljai mutatkoztak, melyek dokumentálását 2012. szeptember 17–18-án, majd október 10-én és 12-én végeztük el.

A szakfelügyelet és leletmentések során tapasztaltak alapján megállapítható, hogy a régészeti lelőhely D-i és K-i irányú kiterjedése jóval nagyobb a korábban ismerteknél.

Kis-rét (KÖH 70529): 2012. augusztus 3-án, az út bal pályatestének elbontása során, a 31+820–31+830 kmsz között, 3 újabb régészeti jelenség foltját észleltük. Ezek leletmentését 2012. augusztus 9-én végeztük el. A feltárt objektumokból (STR 220–222) napvilágra került leletek a középső neolitikus dunántúli vonaldíszes kerámia kultúrájának népességéhez és a kora rézkori lengyeli kultúrához köthetők. A feltárás során tett megfigyelések kiegészítik a lelőhely korábbi ásatásainak eredményeit: a mintegy 300 m hosszán, a Ligetfalvi-patakra futó D-i irányú domblankán fekvő település K-i része volt a neolitikum és a rézkor idején lakott.

A 2011–2012-ben, az út két oldala mellett végzett feltárások és leletmentések mind pozitív eredményt hoztak, mely alapján bizonyos, hogy a több korszakra datálható településnyomok egy része a 76-os sz. főút egykori építése során megsemmisülhettek.

TOKAI ZITA MÁRIA

132. Lónya, Eszterna-köz (KÖH 84145)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Á

2012. december 13-án Lónya, Mátyus és Tiszakerecseny szennyvíz- és csapadékhálózatához készült örökségvédelmi hatástanulmányal kapcsolatosan a Jósza András Múzeum dolgozó

regészeti terepbejárást végeztek. A három települést összekötő nyomvonal bejárása során mindössze egy régészeti lelőhelyet regisztráltunk.

A lelőhely Lónyától D-re, az Eszterna-köz DK-i szélén lévő markánsabb kiemelkedésen fekszik. A területen bronzkori és Árpád-kori töredékeket gyűjtöttünk. A terület egy kiszáradt meder É-i és Ny-i magaspártján húzódik. Az intenzív lelőhely nagysága 208×91 m, és K–Ny-i irányú.

Munkatársak: Pintye Gábor régész, Bocz Péter régésztechnikus, Linzenbold Attila ásatási fotós.

TOLDI ZOLTÁN

133. Magyarcsanád, Börcsök-dűlő (KÖH 52752)

(Csongrád megye) Sza

A Makó–Csanádpalota között létesülő M43 gyorsforgalmi út építése kapcsán, 2011. április 18–27 között próbafeltárást, majd 2011. szeptember 21. és 2012. november 29. között megelőző feltárást végeztünk a nyomvonal 46. lelőhelyén. A 2005-ben zajló régészeti terepbejárás³⁶ kapcsán szarmata jellegű kerámiatöredékeket találtak a szóban forgó lelőhely területén, melyet a feltárás során be is igazoltunk. A lelőhely feltárással érintett, lehumusztolt területe 2011. október 19-i zárásakor elérte az 13 314 m²-t, tehát az előzetesen kitéűzött terület teljes területén megtörtént a megelőző feltárás. A lelőhely K-i végét lehatároltuk, itt további régészeti munkálatokat nem kell folytatni. A kitéűzött terület ÉNy-i végétől a depó irányába azonban további régészeti munkálatok folytatására volt szükség. Ezen a részen 2012. november 22-én folytattuk a régészeti feltárást, melynek során még 3460 m²-t lehumusztoltunk. A lelőhely feltárással érintett, lehumusztolt területe, így elérte a 16 774 m²-t. Ebből a régészeti objektumokkal fedett terület 15 630 m²-t tett ki. A 30–75 cm között váltakozó humusztakaró alatt a sárgásbarna agyagos altalajon 185 stratigráfiai egységet figyeltünk meg, melyeket végül 151 objektumhoz rendeltük.

A lelőhely feltárása során 11 épület, 159 tárolóverem, 8 cölöphely, 2 árok, 1 kemence és 1 kút került elő. Korhatározó leletanyag szinte az összes objektumból előkerült, melyeket a szarmata korhoz kötöttünk. A lelőhely három magaspárttal tagolt területen helyezkedik el. A feltárást a terület DK-i részén kezdtük meg, itt csak néhány településobjektum került elő, néhány gödör és egy kerítőárok. A középső magaspárti részen azonban előkerült a 2–3 századi szarmata település központja. A terület e részén 10 félig földbe mélyített épületet tártunk fel, melyek három sorban, szabályos rendben helyezkedtek el. Az épületek szabályos téglalap alakúak voltak, melyekben kemencének, bejáratnak nyomát nem találtuk.

A házak környékén 136 kisebb-nagyobb, méhkas alakú vermet is feltártunk, melyekből nagy mennyiségű kerámiát és állatsontot bontottunk ki. A feltárás során 4 árok kisebb-nagyobb szakaszát bontottuk ki. Nagyobb részletet az 1, 5, 19, 20 SNR árkok esetében tudtunk megfigyelni. Az első kettő esetében a nagyobb területet körbefogó és élesen, derékszögben megtörő formája alapján, karám részletének tartható. Az utóbit, a keresztmetszete alapján, vízelvezető ároknak tekintettük.

³⁶ RKM 2005, 269–270.

A lelőhely ÉNy-i, hosszabbított területén folytatott humuszolás során további 27 régészeti jelenség került elő, melyek közül 1 épületnek, 1 cölöphelynek, 2 ároknak és 23 gödörnek bizonyult.

Az objektumok jelentős része a hosszabbítás K-i feléből került elő, melyeknek zömét a méhkas alakú gödrök képviselték. Ezen a területen előkerült egy É–D-i irányban húzódó árok (133 SNR) is, melynek két oldalán csoportosultak a gödrök. A gödrök betöltéséből nagy mennyiségű hamu és patics került elő. A lelőhely Ny-i végét egy kétosztatú árok (19–20 SNR) zárja le. Az árok mellett előkerült egy téglalap alakú, félig földbe mélyített épület (180 SNR) nyoma is, melyre ráasták az előbb említett kétosztatú árkot. Az épületből kis mennyiségű kerámia került elő, tapasztásnak, padlónak nyomát nem találtuk. Az objektumokból közepes mennyiségben kerámia (fazék, hombár, tál, korsó stb.), patics és állatsont került elő. 4 objektumból kerültek elő *terra sigillata* és amfora töredékei, melyek a Római Birodalommal történő kereskedelmi kapcsolatra utalnak. A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Móra Ferenc Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Pópity Richárd és Gera Róbert régésztechnikusok.

BENEDEK ANDRÁS

134. Makó határa (Csongrád megye) Á

A Makó–Csanádpalota között létesülő M43 gyorsforgalmi út építése kapcsán a település határában az alábbi lelőhelyeket kuttattuk.

Dáli (KÖH 52745): 2012. december 4-én, a Makó–Csanádpalota közötti műúttól É-ra, egy É–D-i irányú csatornától Ny-ra, mintegy 200–250 m-re, a tervezett M43 autópálya 44+480–44+570 kmsz-e között található M43 42. lelőhelyen próbafeltárását végeztünk.

Az ásatás során a földrajzi viszonyok, illetve a terepbejárások alapján meghatározott lelőhelytestet figyelembe véve, a lelőhellyel érintett nyomvonal területén 4, míg a kijelölt földdepó helyén 2 kutatószondát húztunk, amelyek egy kivételével mind üresnek bizonyultak. A legészakibb szondánkban, a vékony humuszréteg alatt 2, egyforma méretű árokszakaszt figyeltünk meg, amelyek valószínűleg egy nagyobb átmérőjű, kerek alaprajzú karámárokhoz tartoztak. Közvetlenül az egyik rövid árokszakas környékéről Árpád-kori edénytöredéket gyűjtöttünk. Miután a déli órákban kezdett felengedni a fagyott talaj az objektumok bontását nem kezdtük el, azokat csak foltként dokumentáltuk.

Munkatársak: Gábor László, Olgay János.

VARGA SÁNDOR

*Járandószék*³⁷ (KÖH 52727): 2011. augusztus 3–8 között próbafeltárást, majd 2011. október 18. és 2012. november 21. között megelőző feltárást végeztünk a nyomvonal 35. lelőhelyén.

A lelőhely feltárással érintett, lehumuszt terület 2011. november 8-i zárásakor elérte az 6192 m²-t. A kitérített terület feltárásából kimaradt a lelőhely É-i, Ny-i és DK-i végénél egy-egy kisebb terület feltárása. Ezen a részen 2012. november

12-én folytattuk a régészeti feltárást, melynek során még 2608 m²-t lehumusztunk. A lelőhely feltárással érintett, lehumuszt terület 8800 m²-t. Ebből a régészeti objektumokkal fedett terület 6858 m²-t tett ki. Az 50–60 cm között váltakozó humusztakaró alatt, a sárgásbarna kevert agyagos altalajon 62 stratigráfiai egységet figyeltünk meg, melyeket végül 18 objektumhoz rendeltük. A lelőhely feltárása során 2 épület, 8 kemence, 5 hamusgödör, 4 munkagödör, 18 tárolóverem, 6 árok és 14 cölöphely került elő. Korszak meghatározó leletanyag szinte az összes objektumból előkerült, melyeket az Árpád-korhoz kötöttünk. A lelőhely É-i végében 2 félig földbe mélyített épület (26, 30 SNR) került elő. Mind a kettő épületet kemencével látták el, melyeknek a sütőfelületét kerámiával rakták ki. Tapasztás vagy lesározás nyomát csak kisebb felületeken észleltünk. A lelőhely közepén előkerült egy 6 kemencéből álló kemencebodor. Bontásuk során meg tudtuk figyelni, hogy a kemencéket nem egyszerre, hanem egymás után használták. Sütőfelületüket a megszokott kerámián kívül állatsonttal és kőanyaggal is sűrűn kitapasztották. A nyomvonal szakaszán 18 kisebb gödröt tártunk fel, melyeknek alakja kerek, tálszerűen az altalajba mélyedő volt. Az objektumokból csak kevés leletanyag került elő. A feltárás során 4 árok kisebb-nagyobb szakaszát bontottuk ki. Nagyobb részletet az 5, 13 és a 60 SNR árkok esetében tudtunk megfigyelni. Az első kettő esetében a nagyobb területet körbefogó és élesen, derékszögben megtörő formája alapján, karám részletének tartottuk, addig az utóbbit a keresztmetszete alapján vízvezető ároknak tekintettük. A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Móra Ferenc Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Pópity Richárd és Gera Róbert régésztechnikusok.

BENEDEK ANDRÁS

135. Makó, Ibolya utca (KÖH 80879)

(Csongrád megye) Ő, Á, Kk, I

2012. augusztus 13–31. között a Móra Ferenc Múzeum – szennyvíz-csatornázáshoz kapcsolódó régészeti megfigyelés keretében – a makói Ibolya utcában leletmentő feltárást végzett. Összesen 210 m hosszán, 301 m² kiterjedésű területen (ebből régészetileg érintett 267 m²) 139 régészeti objektumot tártunk fel, melyek közül 1 őskori gödör, 2 Árpád-kori gödör, 132 késő középkori sír, 2 késő középkori árok és 2 ismeretlen korú árok volt. A szomszédos Orgona utcában is húztunk 3 szondaárkot, régészeti korú objektum azonban itt nem került elő. A földmunkák során a Virág és a Sovány utcákban is meg lehetett figyelni szórványosan, nem *in situ* helyzetben előkerült emberi csontmaradványokat, továbbá a helyiek arról is beszámoltak, hogy korábban a Pipacs és Orgona utcákban is találtak csontokat.

A feltárt temetőrészlet az Ibolya utca tengelyében, az aszfaltút közepén húzódott 1–1,2 m szélességben és 180 m hosszúságban. Az aszfaltút alatt, 20 cm vastagságban zúzott kő (útalap) található, ez alatt 20 cm-es salakos feltöltés, majd 70–80 cm vastagságban mezősegi talaj. A jelenlegi felszíntől 120–130 cm-re jelentkezett a sárgás színű lösz altalaj.

Az egymással párhuzamosan, sorban elhelyezkedő sírok egy jól körülhatárolható, egységes, korábban nem ismert temetőhöz tartoztak. A temető É-i és D-i, jól azonosítható kerítőárkát is feltártuk, a Ny-i és K-i irányú kiterjedés azonban a magántelkek miatt egyelőre nem meghatározható.

37 A földrajzi név alakja helyesen: Járandószél!